

Til NVE, Energi- og konsesjonsavdelingen,
Postboks 5091, Majorstua,
0301 Oslo

Høringsuttalelse 202526242 til konsesjonssøknad om bygging av Lureelva kraftverk.

Jeg protesterer mot denne konsesjonssøknaden med henvisning til at elva med sideelver er vernet mot kraftutbygging. Denne konsesjonssøknaden angår sideåe Lure som har sitt utløp fra Lufsjå 1214 moh. og renner gjennom Luredalen. Lufsjå er det største vannet i dette vassdraget. Lure får tilsig fra elva Ordøla på Motjønn før den renner ut i Lurefossen.

Tinnsjøen ble første gang demt opp i 1890 med 4 m, Kalhovddammen ble demt opp i 1916, med 6 m og Mårvatn i 1918 med 7 m. Alle disse oppdemningene var tilsiktet i første rekke for å øke vannføringen for brukene nedenfor Tinnsjøen, samt å senke flommene og avhjelpe kanaldriftens vanskeligheter nedover Skiensvassdraget. Det skriver Øst-Telemark Brukseierforening i sin 50 års beretning. På den tiden tenkte de ikke på utnytting av vannkraften i disse store vannfall. Men det kom raskt senere.

I 1980 ble Austbygdåe vernet mot kraftutbygging. Grunnen til at dette vassdraget ble vernet i 1980 var at Tinn kommune tidlig fikk utbygd mesteparten av sine vassdrag, det gjelder Møsvatnsstrengen der Møsvatn ble demmet opp, og temmet elva Måna med Frøystul-, Vemork- og Såheim-kraftstasjoner. Møsvatn er regulert med 18,5 m og det betyr selvsagt betydelige ulemper for særlig lokalbefolkningen der det flate landskapet gir svært lange sandstrender ved nedtapping. Og i 1947 ble Måranleggene demmet opp med Gøystavatnet, Kilsfjorden, Kalhovdfjorden, Geitebufjorden, Grytefjorden og Viervatnet, alt dette vannet ble ledet over til Dale i Vestfjorddalen og elvene Gøyst og Mår ble tørrlagt, formålet var nå kraftutbygging, men og flomsikring. Mårutbyggingen betyr en oppdemming på 8 m og det medfører store areal som er neddemmet med de ulempene det medfører lokalt. Mårvatnet er regulert med en reguleringshøyde på 7 m. Alt dette vannet renner ned i Tinnsjøen som før, men nå til Dale i Vestfjorddalen i stedet for til Atrå. All denne oppdemmingen tjener til mye kraftproduksjon, men og til flomregulerings-verktøy for å dempe flomfaren nedover i Skienvassdraget.

I de senere år er også mindre kraftverk bygd ut i Tinn som Middøla på Miland, Husevollåe i Atrå, Kvitåe på Dale, kraftanlegget ved Røyslandsbergo i Atrå og sist nå er Vesleåe kraftverk i Gauset under bygging.

Da var det ikke annet igjen i Tinn enn Austbygde/Tessungåe, derfor ble den vernet. Da må en ikke klattvis ødelegge dette vernet med gradvis å starte å bygge ut i dette verna vassdraget. Vann som renner naturlig i sitt elveløp har en magisk kraft, det ser en virkelig i Lurefossen som er helt spesiell, der den fosser ned i trappetrinn, godt synlig midt i bygda. Undertegnede skrev i 2023 en krigshistorisk bok bl. a. om flyulykken i Skarfjell 2. nov. 1944, der har jeg med et kapittel s. 21 og s.22 om Mår/ Gøyst reguleringen. Det var der viktig fordi overlevende fra flyulykken tok seg fram mot Kalhovd på et terreng som lå 8 m. lavere enn dagens nivå. Kapitlet refererer til data fra Øst-Telemark brukseierforenings skrift gjennom 50 år 1903 – 1953.

Tinnsoga I s.14 (v/ Halvor Einung 1926- 42) omtaler Lurefossen slik: **«Lurefossen I Lureaai er ein av dei fagraste og mest sermerkte fossar, ein kan sjaa. I trappevis fell han ned mot dalen med ei raame av grøn skog paa sidune og millom kvart stig. Det er kanskje meir poesi i eit slikt naturbilæte enn ved ein larmande storfoss, som mest gjev inntrykk ved si veldige magt. Noko venare naturbilæte enn her kann ein kunstmaalar vandt finne.»**

Halvor Einung var fra Vestfjorddalen og hadde nær tilknytning til elva Måna og Rjukanfossen, men gir allikevel slik ros til Lurefossen.

Stortinget vedtok i 11.2. 2025 at verna vassdrag kunne vurderes bygges ut dersom samfunnsnyttene er betydelig og det var spesielt pekt på flomdemping. Å bygge ut Lureelva gir ingen flomdemping og Tinn har mer enn noen bidratt til flomdemping med god virkning nedover i Skiensvassdraget.

Nå har Statkraft sendt en konsesjonssøknad for oppgradering av Mår kraftverk leser vi i RA 9. juli 2026. Mår kraftverk søker om økt installert effekt fra 180 Megawatt til 520 Megawatt. Og øke produksjon 13 % fra ca. 1140 GWh til ca. 1300 GWh, det vil si en økning på 160 GWh. I tillegg til dette har de også planer om et pumpekraftverk. Å effektivisere kraftproduksjon i eksisterende anlegg er en god måte å få mer kraft på som monner. Og i den store sammenhengen vil et kraftverk i Lure være ubetydelig av kraft i forhold til det som er utbygd i Tinn (0.6%) i forhold til det som Mår nå vil øke med.

Men et kraftverk i Lure vil ødelegge mye, la oss få beholde denne fossen urørt i dette verna vassdraget slik den har vært i uminnelige tider. Vi må ikke i iveren etter mer kraft ødelegge alle naturopplevelser som folk har fått til nå. Se heller på all sløsing med krafta bl.a. til dataselskap som synes å ha fri adgang med sine etableringer.

I VVV- rapport 2000-16 Verdier i Austbygdåe, Tinn kommune i Telemark datert i november 2000 i Skien. Dette er et viktig dokument der Staten, NVE, fylkesmannen og Tinn kommune, har bidratt og som jeg vil referere fra ikke minst fordi konsesjonssøkeren ikke synes å ha tillagt den noen vekt.

Sitat av forordet i rapporten:

«Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er i fellesskap ansvarlig for prosjektet «verdier i vernede vassdrag» (VVV-prosjektet) Hensikten er å gjøre kunnskapen om verdiene lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter vernede vassdrag med nærområder. Etter at Stortinget 1.4.93 vedtok Verneplan IV for vassdrag, er 341 vassdragsobjekter vernet mot kraftutbygging. Stortinget har gjentatte ganger presisert at verneverdier i de vernede vassdrag ikke må forringes av andre inngrep. Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for vernede vassdrag ble vedtatt 10.11.94 og gir kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter rammer for sin forvaltning av disse vassdragene.

VVV- prosjektet beskriver verdier innen prosesser og former skapt av vann og is, biologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturminner /miljøer og skal ut fra dagens kunnskap synliggjøre de viktigste verdiene. I tillegg kan det også finnes andre viktige verdier og som har betydning for vernet. I prosjektet lages vassdragsvise rapporter som gir en oversiktlig presentasjon av viktige områder i tekst og på kart. Informasjonen i

rapportene vil senere bli tilgjengelig med digitale kartdata. Ansvar for utarbeidelse av den enkelte rapport ligger til fylkesmannen i vedkommende fylke.

Denne rapporten tar for seg verneverdier i Austbygdåe i Tinn kommune og Nore og Uvdal kommuner i henholdsvis Telemark og Buskerud fylker. Hoveddelen av vassdraget ligger i Tinn kommune i Telemark. Austbygdåe har siden Verneplan II for vassdrag ble vedtatt i Stortinget 30.10.80, vært vernet mot vannkraftutbygging

Arbeidet er utført ved miljøvernavdelingen i samarbeid med Tinn kommune. Kontakten med Tinn kommune har gått via miljøvernleder Bjørn Bjørnsen og jordbrukssjef Oddmund Olesrud. Rapporten er sammensatt og redigert av Hilde Garvik, Guri Ravn og Kristin Karlbom. Faglig ansvarlige har vært Sigmund Tvermyr, rådgiver, og Håvard Solhøy, prosjektleder, ved Fylkesmannens miljøvernavdeling i Telemark.

Skien, november 2000

*Direktoratet for naturforvaltning
naturbruksavdelingen*

*Norges vassdrags- og energidirektorat
vassdragsavdelingen*

*Ole Skauge
Avdelingsdirektør*

*Are Mobæk
avdelingsdirektør*

*Fylkesmannen i Telemark
miljøvernavdelingen*

*Anne-Elisabeth Arnulf
Avdelingsdirektør»*

Det undrer meg at denne rapporten bare så vidt er nevnt i konsesjonssøknaden. Den er jo laget for at den skulle brukes, det var tanken fra alle disse offentlige etatene. Når søkeren ikke har lagt vekt på den, mener de kanskje at det ikke er deres ansvar? Da må i alle fall de som skal vurdere søknaden gjøre det.

Pkt 2.7 i søknaden har overskriften **Fordeler og ulemper ved tiltaket:**

Men der er det bare fordeler som er omtalt, ingen ulemper, og det er påfallende.

Min relativt grundige gjennomgang av søknaden gjør at jeg mener det er all grunn til å være skeptisk til noe av det som står i konsesjonssøknaden.

Jeg tar nedenfor opp de punkter i I VVV- rapport 2000-16 som omhandler nedre del av Lure, det er i praksis hele traseen for søknaden om kraftverk. Dette trinnvise fossefallet begynner allerede på toppen fra fløtningsdammen kote 715 moh. og gjennom den omtalte kløfta der åe ikke er lett synlig før en går ned til den. Dette kan være litt krevende fra vestsiden, men ikke farlig ved å gå med forsiktighet, jeg er 86 år og gikk ned der sist 10.7.26. Det er et flott trolsk skue ikke minst ved flom. Fra østsiden er åe helt avstengt, ikke tilgjengelig i kløfta ved at det er stupbratt fjell (ca. 85 m høyt) helt opp til Skirvedalsvegen som går langs toppen av fjellet.

L1 Nedre del av Lure. Dramatisk fossefall i området rikt på kulturminner. Gradering ** dokumentert status. To stjerner betyr regional betydning.

Fra innledningen i rapporten s. 13 siteres: For Austbygdåe(Tessungåe) uttalte hovedstyret « *kraftutbygging i denne del av Østlandet kom tidlig i gang og det meste av utbyggbar kraft er allerede bygget ut .Vassdraget bør derfor gis varig vern*» (Olje – og energidepartementet 1979-80). SFT sier i uttalelsen til verneplan II at «*Tessungåe som uberørt delnedbørfelt til Skiensvassdraget vil være et verdifullt referansevassdrag for overvåkingsundersøkelser av forurensningssituasjonen i Grenland*».

NB! Denne siste setningen må tillegges stor vekt, en må jo ikke ødelegge dette referansevassdraget med å gradvis bygge ut deler av Austbygdåe/Tessungåe.

Planstatus s. 15 står det bl.a.: «*I ny kommuneplan for Tinn (1998) er bygge- og anleggstiltak ikke tillatt i vassdragsbeltet (inntil 100 m fra strandlinja til hovedelv og sideelver/store bekker, sjøer og tjern) uten at det inngår i godkjent reguleringsplan*».

Det må bety at en ikke kan bygge noe i 100 m belte uten at det inngår i en godkjent reguleringsplan. Denne bestemmelse berører både Inntaksdammen og Kraftstasjonen og kanskje også vannrørledningen.

1.4. Rapportens målsetting og begrensninger

s. 16 «*Formålet med rapporten er å registrere de dokumenterte verneverdiene i Austbygdåe, slik at kunnskapen om disse blir kjent og brukt av kommunen og andre beslutningstakere når arealplaner og inngrep skal vurderes. Rapporten vil på denne måten være et viktig hjelpemiddel i arbeidet med å bevare verdiene i det verna vassdraget*».

«*Både naturvern og friluftsliv beskrives som mangelfullt undersøkt, men at dagens kunnskap tyder på at det finnes verneverdier innenfor området*»

Den anbefalingen om å bruke denne rapporten har ikke konsesjonssøkeren brukt, det må en kunne slå fast.

4.2 Framtredende landskapselementer s. 28:

«*I VVV- prosjektet er det landskapsrom knyttet til selve vassdragsbeltet som er mest interessant. I Austbygdåes nedbørfelt er det da naturlig å trekke fram tilførselselvene som fosser nedover dalsidene, spesielt på østsiden av dalen. Av disse representerer de nedre delene av Lure (L1) et spesielt spennende landskapselement. Området omkring de fossende nedre deler av elva er omtalt i Tinnsoga I (Halvor Einung 1926-42):»**Noko venare naturbilete enn her kann ein kunstmaalar vandt finne.**» Dette området er nå gjort tilgjengelig ved at den gamle bygdevegen og brua over Lure er rydda og restaurert (se kap.6). Fossen kaster seg 300 m nedover dalsiden for så å roe seg ved den gamle brua, hvor kulturminner fra forrige århundres tømmerfløting og annen utnytting av vassdraget gjør området historisk interessant.»*

4.3 Nedre deler av Lure s. 28

«Spennende og dramatisk landskapselement med Lure som trappevis faller 300 m nedover i dalen. Området omkring de fossende nedre deler av elva er nå gjort tilgjengelig ved at den gamle bygdevegen og brua over Lure er rydda og restaurert (se kap.6). Kulturminner fra forrige århundres tømmerfløting og bygdeliv gjør området historisk interessant.»

NB! Det ligger en tabell s. 29 med verdivurderinger av delområder- landskapsbilder

«5.3 Naturturisme

En kjenner ikke til at det drives noen form for naturturisme»

Det er trolig rett, ingen organisert, men det er nok en del folk som driver litt ekstreme oppdagelses-turer for seg selv. Jfr. meg Halvor. Her er det utvilsomt potensiale til ledete turer opp langs Lure, her er mye spennende ved lavvann og høyvann.

«6 KULTURMILJØER

6.1 Vassdragsrelaterte kulturmiljøer

Lure kulturminneområde

«Haukås- Lurås skule og lokalbefolkningen med Olav Haukaas i spissen har jobbet med prosjektet Lure kulturminneområde. Rundt de nedre deler av Lure der elva går i fosser og stryk, er det flere minner fra livet i bygda og virksomheter fra tidligere tider. Området omkring disse fossende deler av Lure får følgende omtale i Tinnsoga: «Noko venare naturbilete enn her kann ein kunstmaalar vandt finne».(se kap.4). Her er bl.a. rester etter kverner, stampe, oppgangssag, bru (fra ca. 1820) og gamlevegen som i dag er restaurert».

Denne teksten er altså gjentatt to ganger i rapporten, så de er tydelig enige med Halvor Einungs utsagn. La ikke Einungs ord for 100 år siden bli gjort verdiløse.

«Bortenfor Lure kommer bekken Fåbekk ned. For å bedre på tømmerfløtingen ble det på midten av 1700-tallet gravd en renne fra Lure til Fåbekk. Litt seinere ble det også bygd en tømmerrenne/ løypebru bortenfor Fåbekk. Det gikk dårlig med fløtningen, men rester etter virksomheten finnes enda i området. Av andre kulturminner i området, må det restaurerte kvernhuset, Håvardsrudkvenne, nevnes.

Tufter etter bygninger som har blitt flytta fra området sees fortsatt: Lures verksted for ljaar (flytta til Dale), Jonsjordkvenn(gitt til Heddal bygdetun) og Dalekvenn (nå hytte på Dakkeset). Lures verksted for ljaar ble bygd ca. 1890 og smia var «gamlestoga fra Sud mellomgarden Luraas. Anlegget hadde maskinhammer som ble drevet med vannkraft og smia var i drift i 10 år(J. Haukaas 1988., O. Haukaas 1998).

Det knytter seg også mange minner og historier fra utvandrer tiden til dette området. Det er knyttet kontakt mellom skoler i Austbygde, prosjektet Lure kulturminneområde og en forening og skoler fra det området i USA der utvandrerne bosatte seg. Området

er også tenkt brukt som ekskursjonsområde for skolene og det jobbes med et undervisningsopplegg for 6. klassinger med lokalhistorie som hovedtema (J. Haukaas 1988, O. Haukaas 1998).»

NB! Jonsjordkvenne er senere gitt tilbake og står nå på sin opprinnelige plass i Lure.

«7 AKTUELLE TRUSLER

7.1. Kraftutbygging

Varig vernede vassdrag er kun vernet mot kraftutbygging som krever konsesjonsbehandling.

«Mindre reguleringer som ikke må konsesjonsbehandles omfattes ikke av vernet, og utbygging av mini-og mikrokraftverk kan derfor være aktuelt i vernede vassdrag. Kravet om konsesjonsplikt inntre når tiltaket medfører skader eller ulemper av noen betydning for allmenne interesser. I DN og NVEs (1997) klargjøring av regelverket når det gjelder bygging av minikraft verk i vassdrag, heter det at «hovedregelen er at det ikke skal bygges kraftverk i vernede vassdrag». Det kan likevel unntaksvis tenkes at mindre kraftprosjekter tillates igangsatt, og i Austbygdeåes nedbørfelt har flere grunneiere meldt sin interesse for bygging av småskala kraftverk (Vest-Telemark Næringsutvikling 1999). Dette gjelder elvene Leiråe, Lure, og Ljota. Hvorvidt det kommer til å søkes om tillatelse til bygging av minikraftverk i disse elvene etter at økonomiske vurderinger er foretatt, er imidlertid usikkert.»

NB! Stortinget har uttalt at det kan tenkes at å sikre et vassdrag mot flom kan være en så viktig oppgave at noe utbygging i verna vassdrag kan tillates. Det kan en ha en viss forståelse for dersom flomsikring er eneste formålet, og sikringen utføres på en mest mulig skånsom måte. Men minikraftverk har ikke oppbygget basseng og kan ikke bidra til det.

NB! Her slutter min referering fra I VVV- rapport 2000-16

Lure kulturminneområde og Lure historielag.

Søker du på nettet etter Lure kulturminneområde i Austbygde får du opp følgende:

her kan du oppleve utvandrerhistorie i Tinn og fortellingen om «Snowshoe Thompson» som lærte amerikanerne å gå på ski. Han emigrerte fra «Jordeskos» i 1837 10 år gammel med navnet Jon Torsteinsson Rue, sammen med sin mor Gro. Dette var det første utvandrerfølge fra Østlandet. Jon dro i 1851 til California, og tok på seg en 300 km lang postrute over Sierra Nevada fjellene om vinteren. I allslags vær ble han folkets link til omverdenen.

I naturomgivelsene nord for Tinn Austbygd finner man Lure kulturminneområde med et mektig fossefall, stedet der Tinns første industri sto. Her fantes det oppgangssag, tømmerrenne, kvenner, smie, tovestampe m.m og seinere vatningsanlegg. Og her foregikk utvikling fra vasshjul til turbindrift og til elektrisk kraft. Mølla har vært på reisefot til Heddal, men er nå tilbake på sin plass i Lure. Minneområdet er kanskje mest kjent for å ha fostret en av Norges mest kjente utvandrere: Jon Torsteinson Rue, best kjent som Snowshoe Thompson. Parker bilen ved Lure grendehus og gå over veien. Her finner du startpunktet for «den gamle bygdevegen», som tar deg både til plassen der Snowshoe Thompson bodde, samt til den flotte Lurefossen i motsatt retning.

Lure Historielags Temagrupper

Lure Historielag ble stiftet i år 2000 og startet snart med å oppnevne lokale temagrupper som skulle utrede aktuelle temaer som laget ville arbeide med. Gruppenes arbeide ble trykket i Årsskrifter i 2003, 2005, 2007 og 2010. Her ligger det et svært viktig arbeid utført av lokalkjente personer, en del av dem er nå er borte, men deres kunnskaper er sikret. All ære til Lure historielag for det arbeidet.

I temahefte 2005 var det en 3 mannsgruppe som hadde Lure som tema.

Der er fra s. 11 til s. 55 en grundig utredning om Lureåe, men særlig om Lurefossen.

På s. 13 er gjengitt Halvor Einung sin uttale om den vakre Lurefossen i Tinnsoga I s. 13-14.

Så temagruppe er nok da enig med Halvor Einung.

Det som slår meg når jeg leser konsesjonskraftsøknaden er at disse 45 sidene med grundig utredning om kulturminner i Lurefossen ikke er nevnt i det hele tatt. Det er nok temaer i noen av de andre årsskriftene som også har med Lureåe å gjøre. Av muntlige kilder står det at det er en person som har uttalt seg. Han har bl.a. sagt at det er ingen som fisker i Lurefossen, det er ikke noe å fiske på. Mens det på s.14 og s.15 i temaheftet er fortalt om fiskehistorier med navngitte personer som i Lurefossen har fått fisk over 1 kg.

NB! Dette temaheftet er ikke nevnt i søknaden og det må vel da bety at konsesjonssøkeren ikke har sett dette heftet, eller ikke har brydd seg med å kommentere det, det er helt uholdbart.

Lure Kulturminneområde er som en helhet, det er så tett av kulturminner her at en kan ikke si som søknaden at en ikke kommer bort i kulturminnene. Det er bl.a.et kulturminne i dette området som jeg tror ikke er utredet. Det er Russbrekkun. Den gamle veien fra toppen av Lure og ned til den gamle bygdevegen. Den var svært viktig da den var det eneste stedet bøndene i Luråsgrenda kunne komme fram med hest og slede, når de skulle kjøre høy fra Lurestaulene. Det gjelder også buskapen, de måtte gå der, eller buskapen kunne også komme opp ved Einungbrekke. Luråsbergo stengte fremkommeligheten, før Bergevegen kom, det var først i perioden 1920 til 1945.

Vi har historiske kjelder på at seterdriften på Lurestaulane er svært gammel så denne veien er nok svært gammel.

Påvirkning og konsekvenser

Det står i søknaden at påvirkning er vurdert med utgangspunkt i synlighet, fragmentering, skala, formgivning og tilhørighet jfr. liste i M-1941.

Synlighet: Påvirkningsgrad vurderes til noe forringet.

Fragmentering: Påvirkningsgrad vurderes til ubetydelig.

Skala: Påvirkningsgraden vurderes til ubetydelig.

Formgivning: Påvirkningsgraden vurderes likevel til noe forringet.

Tilhørighet og identitet:

«Tiltaket vil medføre noe redusert vannføring i Lureelva, som vil kunne påvirke stedets identitet og bruksopplevelse i noen grad, da elva har en fremtredende rolle i lokal kulturhistorie. Samtidig har vannressursene i elva vært utnyttet i lang tid til ulike formål og det er lite sannsynlig at et såpass beskjedent vannuttak (ca. 17%) vil ha

*negativ påvirkning på opplevelsen av elven og identiteten til området.
Påvirkningsgraden vurderes til noe forringet.»*

NB! Dette er jeg sterkt uenig i. Den tidligere bruk av Lurefossen har ikke medført at vannet i elva er blitt mindre. Det har vært samme vannmengde inn og ut fra installasjonene. Ved den foreslåtte kraftutbyggingen blir vannet lagt i lukket rør og kommer først ut igjen nede ved kraftstasjonen, det er en betydelig forskjell.

Jeg stiller også spørsmål ved den teoretiske beregningen av vassføringen i Lure. Så vidt jeg skjønner er den basert på måling ved Russbru i Nedre Austbygde. Men det blir feil, for vi har tilførsler fra Hellebekkåe og Øyalandåe som har en god del vannføring, de renner ut i Austbygdåe nedenfor Lure, noe diverse mindre bekker også gjør. Dersom min forståelse av dette er rett, kan de 17% vann en sier en reiser med være større.

Dessuten stiller jeg spørsmål ved en annen ting. Når vi har kraftige tørkeperioder slik det er nå i juli/ august 2026 er det så tørt at selv elveløp som har ganske bra vannføring nå er nesten tørre.

Det gjelder bla. Kvitåe på Dale. Tar en ut samme vannmengde til kraft i slike tørrperioder vil det bli lite igjen som renner fritt. Tørkeperioder ser det ut til å bli flere av i fremtiden.

Under pkt 5.9 står det under utmarksressurser at influensområdet inngår ikke i et beiteområde. Det er ikke riktig i følge av eiere av Skifterud søndre han har brukt beiteområdet i 40 år og bruker det fortsatt til hesten og sine geiter. Han hevder også at det er gamle vegfar i dette området som peker i retning av at det har vært kjørt høy om vinteren her fra setrene på bl.a. Dakkeset.

Under pkt. 5.14 samfunn står at Byggefasen vil gi lokalt økt aktivitet. Driftsfasen av kraftverket vil sysselsette grunneier i drift og vedlikehold av kraftverket. Da må vel det bety at det er gjort avtale om det? Forøvrig er det klart at eventuell kraftinntekt vil tilfalle Notodden kommune der konsesjonssøkeren er hjemmehørende.

Her tar jeg for meg søknaden for noen av de punktene jeg har særlig merknader til, og som jeg er sterkt uenig i:

Fra sammendraget s.3

Det står: At vannveien er planlagt med rør DN500 i en skrålengde på 1025 m.

Jeg tviler sterkt på at det blir nedgravde rør, det blir nok i alle fall øverst fram til Håvardsrud kvenne nedsprengt grøft for der er det bare fjell i rørtraseen. Og det kan det også bli nedover for det er trolig kort veg til fjellet i hele traseen.

I sammendraget s.3 står det at:» Vassdraget er en del av den vernede Austbygdåi-vassdraget. Utbygging av Lureelva kraftverk vil ikke være i strid med vernegrunnlaget.»

Det oppfatter jeg som en svært dristig påstand som det ikke er dekning for i underlaget. Jeg er sterkt uenig i søkerens påstand.

Det står videre at:» Det er ikke registrert kulturminner eller viktige kulturmiljøer i det aktuelle tiltaksområdet, men er mye kulturarv knyttet til bruken av Lureelva til flere ulike fôrindustrielle virksomheter. Influensområdet vurderes å ha middels verdi for kulturmiljø, og konsekvensen vurderes som noe negativt for kulturmiljø».

En utrolig påstand, her er det kulturminner i fleng.

«Influensområdet vurderes å ha noe verdi for friluftsliv da det går en tilrettelagt tursti gjennom nedre del av området, men tiltaket vurderes å ha ubetydelig konsekvens for friluftslivet».

Denne traseen er faktisk den gamle bygdevegen som går der, og som trolig er fra ca. 1820, den er minst mulig tilrettelagt nettopp for å bevare den gamle bygdevegen, slik den var, som er et kulturminne i seg selv..

«Austbygdåe vurderes å ha noe verdi for reiseliv, hovedsakelig i form av naturopplevelser, og tiltaket vurderes å ha ubetydelig konsekvenser for reiseliv.»

Jeg er ikke enig, det har stor verdi for reiselivet.

Det står at: »Landskapet i området vurderes til å ha middels verdi, spesielt knyttet til Lureelva som landskapselement, samt tilhørighet og identitet. Samlet vurderes konsekvensen å være noe negativ for landskap «.

Merkelig konklusjon, jeg mener at Lurefossen er den store påvirkeren av hele landskapet med sin trappevisе veg mot dalbunnen, liggende synlig midt i bygda. Og se hva Halvor Einung sa om Lurefossen for omlag 100 år siden.

Det står videre at: «verdivurderingene i utredningene for det meste er basert på eksisterende informasjon.»

Men ingen opplysninger om fra hvilken informasjon, da er det vanskelig å ettergå.

Konsekvensvurderingen for de øvrige temaene er noe forenklet i forhold til de generelle kravene, men de vurderer de allikevel til tilstrekkelig,» står det.

Det tyder på at dette i stor grad er en skrivebords-vurdering.

«I 2.5.3 står det bl.a. at Tiltaket ikke vil medføre inngrep i registrerte kulturminner».

Dette er en rar konklusjon når kraftstasjonen skal plasseres på tomten til et kulturminne de vil rive, nemlig den gamle saga som ikke har vært i bruk på mange år og bærer preg av manglende vedlikehold. Denne saga som i følge temagrupper for Lure kulturminneområde kan ha vært delvis fra den saga som ble oppsatt på Steinsland for å bygge Austbygde kyrkje som sto ferdig i 1888. Saga var først drevet av et vasshjul og sto da vinkelrett mot vegen. Rundt 1930 ble den ombygd til turbindrift og sagbygningen ble snudd 90 grader slik den står i dag og senere ombygd til elektrisk drift slik den var da undertegnede jobba der i 1955-56. Denne saga burde heller vært restaurert.

Sitat fra noe av søknadens pkt 2.5.3:

«I DN og NVEs (1997) klargjøring av regelverket når det gjelder bygging av minikraftverk i verna vassdrag, heter det at «hovedregelen er at det ikke skal bygges kraftverk i verna vassdrag» Det kan unntaksvis tenkes at mindre kraftverkprosjekter tillates igangsatt, og i Austbygdåes nedbørfelt har flere grunneiere meldt sin interesse for bygging av småskala kraftverk (Vest-Telemark Næringsutvikling 1999). Dette gjelder elvene Leiråe, Lureåe og Ljota.»

Og videre fra søknaden pkt 2.5.3 står: «Med bakgrunn i lave konsekvenser, samt åpning for en mindre utbygging av spesifikt Lureelva, gitt i VVV-rapport, anses foreliggende utbygging ikke å være i konflikt med vernegrunnlaget.»

NB! Det finnes ikke noe grunnlag i VVV rapporten for å trekke en slik slutning som konsesjonssøkeren her gjør og det uten å vise til noe punkt i rapporten. Det at grunneiere ønsker å bygge ut, betyr ikke at rapporten anbefaler det. Og det er konsesjonssøkeren som sier at det er lave konsekvenser, ikke VVV rapporten.

NB! Her har altså VVV- rapporten både i pkt 4.2 og 6.1 gjentatt Halvor Einung i Tinnsoga I sin vakre omtale av Lurefossen. En sterkere understreking av at VVV utvalget er enig med Einung, i at denne fossen er helt spesiell, kan en vanskelig tenke seg fra et offentlig utvalg som skal være mest mulig nøytral. Så «La Lurefossen leve, ikke tukle med den!»

I 2.2.7 står det at det skal opparbeides en 200 m vei fra Skirvedalsveien fram til inntak. Dette er i et svært bratt terreng, så dette vil kunne medføre rasfare. Og jeg går ut fra at en også må ha en snuplass for lastebiler der nede ved inntaket som vil forverre den situasjonen. Så planlegges det en permanent ATV veg på rørtraseen. Disse vegene vil nok bli godt synlig og dermed endre landskapet.

Undertegnede har skrevet en bok i 2020 om Fjellpartiet mellom Numedal og Tinn. Der på s.125 har jeg et kapittel om Lurefossen. Den omhandler et prosjekt i 1955 som gikk på oppdemming av Lufsjå. Undertegnede var med på det prosjektet som flisegutt (14 år) for en ingeniør. Jeg syns jobben var spennende, men skjønte nok ikke så mye av hva jeg egentlig var med på da. Dette prosjektet ble det heldigvis ikke noe av, noe jeg i voksen alder har vært svært glad for.

Austbygde 20. August 2026

Halvor Lurås

Furulivegen 6, 3650 Tinn Austbygd tlf. 90737999

Vedlegg:

Vernegrunnlaget for verving av Austbygdåe/Tessungdalsåe, 016/Austbygdåi.

Halvor Lurås sitt Innlegg i Rjukan Arbeiderblad av 9. juli 2026

Bjønn Fauske Lysdahl innlegg i RA 15.7.26

Lure historielag årsskrift for 2005 s.1- s 55.

Visit Rjukan brosjyre over Lure kulturminneområde 2 sider.